

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
وزارت امور اقتصادی و دارایی

چالش ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

مطالعه‌ای روی احسان و ابعاد آن در زندگی انسان

علیرضا محمودی فرد^a، مرضیه عباسی^b

^a دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت صنعتی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران

^b دانشجوی کارشناسی، دانشکده مدیریت صنعتی، موسسه ابرار، تهران، ایران

نویسنده مسئول: علیرضا محمودی فرد، alireza10.m10@gmail.com

چکیده: احسان به معنای نیکوکاری، از ریشه حسن گرفته شده است که به معنای نیک و پسندیده می‌باشد؛ احسان در کاربردهای قرآنی، به معنای کار نیک و پسندیده است؛ از آن جایی که احسان، از نظر عرف، عقل و شرع، امری پسندیده است، از اهمیت و جایگاه بلندی هم در رفتارهای اجتماعی برخوردار می‌باشد و هم از نظر قرآن کریم، یکی از مهم‌ترین ابزارهای تکاملی بشر به‌شمار می‌رود و موجب می‌شود تا انسان به جایگاهی برسد که شایسته مقام انسانیت و کرامت و شرافت اوست که به‌عنوان خداوندی انتخاب و به کائنات معرفی شده است. مبحث این مقاله، پیرامون ابعاد احسان و موارد استفاده از آن می‌باشد؛ به‌صورت خاص، پنجاهی از بزرگان دینی از جمله ائمه اطهار و پیامبران (علیهم‌السلام) و آیاتی از قرآن کریم، مدنظر می‌باشد که ارائه شده‌اند.

کلمات کلیدی: احسان، نیکوکار، احسان به والدین، جهاد، نیکی، دین

A study on kindness and its dimensions in human life

1. Alireza Mahmoodi Fard, alireza10.m10@gmail.com

2. MarziehAbbasi, Abssimarzieh1381@gmail.com

۱. مقدمه

احسان در لغت، به معنای نیکی کردن است؛ این واژه گاهی در مورد چگونگی و نوع کاری که فرد انجام می‌دهد، به‌کار می‌رود و گاه نیز در مورد نوع تعامل فرد با دیگران، در مورد اول، احسان یا به معنای انجام کار خوب است، یا به معنای خوب انجام دادن کار؛ اما در مورد دوم، به معنای انجام کاری برای دیگری بدون چشم‌داشت است؛ تفاوت احسان با عدل نیز در همین است؛ عدل به این معناست که حق هر صاحب‌حقی ادا شود؛ به این بیان که اگر کسی به شما نیکی کرد، شما در مقابل به همان اندازه به او نیکی کنید، یا اگر برای شما کاری انجام داد، مزد او را بپردازید؛ اما احسان، آن است که برای دیگری کاری انجام دهید، اما نه در برابر کاری که او برای شما انجام داده است و نه در برابر مزدی که به شما پرداخته است [۱]؛ در قرآن مجید، احسان در هر سه معنا به‌کار رفته است؛ در روایت آمده است از پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) درباره آیه «تبلوهم ایهم احسن عملاً» [۲]، پرسیدند که نیکوکاری به چه معناست؟ پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) پاسخ دادند: تا شما را بیازماید که کدام یک از شما عاقل‌تر، از محرمات الهی پرهیزکننده‌تر و به طاعات الهی شتابان‌تر است [۳]؛ بر اساس این روایت، احسان به معنای «کار نیکو انجام دادن» و «نیکو انجام دادن» به‌کار رفته است؛ در برخی آیات نیز احسان در مورد دوم، یعنی در تعامل شخص با دیگران به‌کار رفته است؛ علامه طباطبایی (ره) در ذیل آیه «إن الله یأمر بالعدل و الإحسان و إیتاء ذی القربی ...» [۴] می‌فرماید: مراد از احسان، نیکی کردن به دیگران است، نه نیکو انجام دادن کار [۵]؛ حال که معنای احسان را دریافتیم، می‌بایست به بیان مصداق‌های آن بپردازیم تا روشن شود نیکی کردن شامل چه رفتارهایی است؛ مصداق‌های احسان را تحت دو عنوان احسان به مردم و احسان به والدین بیان می‌کنیم؛ احسان به معنای انجام دادن چیزهای عالی، یکی از ابعاد سه‌گانه دین اسلام است؛ اسلام، ایمان و احسان. در مقابل تأکیدهای اسلام (کدام کار بهتر است انجام شود و کدام کار، اخلاقی تلقی می‌شود) و ایمان (چرا بهتر است انجام شود)، عقیده احسان ابتدایی و همراه با قصد است؛ کسی که آنچه را عالی است، انجام می‌دهد، "محسن" نامیده می‌شود؛ این به‌طور معمول، جا افتاده است که شخص می‌تواند به احسان درست با کمک و هدایت الله، کسی که بر همه چیز حکومت می‌کند، دست یابد. برخی مکاتب اسلامی، احسان را به-عنوان ابعاد درونی اسلام توصیف می‌کنند، در حالی که شریعت، اغلب ابعاد بیرونی را شرح می‌دهد.